

кефална, това, до което не сж се домогвали следъ приемането на християнството нито въ Русия (988), нито въ Сърбия (IX вѣкъ).

На чело на българската черква още при Симеона билъ повишенъ за патриархъ архиепископътъ Леонтий (918). Отъ този моментъ българската православна черква е била винаги патриаршеска и автокефална. Не всѣкога тя е била припознавана отъ вселенската патриаршия, но всѣкога тя е носила високо знамето на една независима национална иерархия. Тя се е смѣтала и действувала като автокефална. По образеца на източно-православната черква, българската черковна областъ е била раздѣлена на митрополии и епископии. Таквизъ е имало значителенъ брой. Въ времето на царъ Петра знае се, че е имало около 40 епископства или епархии, начело на които е имало титуляри-епископи или митрополити.

Клатушканията на Бориса, по-късно на Симеона и Калояна, между върховенството на папата и вселенския патриархъ сж се свършили съ установяване каноническо единство между цариградската патриаршия и българската черква. Нѣма положителни данни върху подробноститѣ за устройството и деятелността на националната черква. Знае се, въ всѣки случай, че презъ всичко време между черква и държава е имало пълно разбиране, и че българскиятъ владѣтель всѣкога се отнасялъ съ почитъ къмъ народния свещеноначалникъ. И имало е защо.

Българската черква чрезъ своитѣ най-отлични служители, като се почне още отъ Климента и Наума и другитѣ Кирило-Методиеви ученици, извършили, може да се каже, чудеса за издигането на България преди всичко въ просвѣтно-културно отношение: 1. Още въ времето на Бориса и Симеона съ тѣхно съдействие се основали тѣзи две срѣдища на културна деятелностъ въ Източна и Западна България, а именно въ Преславъ — Паталейна и въ Кутмичевица (Охридско) — Дѣволъ, въ които славянската писменностъ доби едно широко развитие и даже усъвършенствуване. Благодарение на тази дейностъ на български черковни деятели славянството можѣ да получи силни книжовни срѣдства за едно езиковно-книжовно единство, което смѣло може да се нарече културно-обединителна Кирило-Методиевска идея. Въ това отношение заслугитѣ на Бориса и Симеона, — посрещнали, обласкали, настанили и всѣкакъ насърдчили бѣжанцитѣ изъ Моравия, — сж грамадни. 2. Представителитѣ на черквата въ България помогнали твърде много за национализиране на българската черква, чрезъ прилагането на славянския езикъ като писменъ, официаленъ и богослужебенъ, което не би могло да се достигне, ако не бѣха се приготвили надлежнитѣ за целта служители на славянски писменъ езикъ. Въ това отношение и законодателството и изобщо правното дѣло при Бориса и Симеона намѣрили въ черковнитѣ служители вѣрни сътрудници и „прѣложители“. Знае се, че и двата Номоканона — Схоластиковъ и така нареченъ Фотиевъ, — както и ЗСЛ, Земледѣлниятъ Законъ и други „прѣложения“ се дължатъ предимно на духовнитѣ деятели около Бориса и Симеона. 3. Тѣ въздигнали и българското правосъдие, прѣко или косвено, защото тѣ му доставили законни книги и други спомагателни срѣдства.

Нѣкои мислятъ, че българската черкова чрезъ християнското учение за произхождението на властта отъ Бога е повлияла върху царетѣ на България да почнатъ да гледатъ на себе си като на абсолютни монарси съ неограничена власть. Това не е вѣрно, защото факторитѣ, които сж ограничавали монаршата власть, и въ време на християнството сж продължавали да бждатъ на лице.

Съ участието на българската черква въ цѣла България се появи и духовното правосъдие, представлявано отъ епископски или митрополитски сждилища, а сжщо така и въ специалнитѣ манастирски юрисдикции, а именно